

IACOBUS Bathnensis ¹ Ep. († 521)

CARMINA DE B. MARIA V.

AbJB
205
*207

Carmen I. [...] *Virgo sancta* ad ipsam celebrandam me hodie 1480
invitat; * intellectum nostrum, tam praeclaro argumento disponamus,
ut a macula mundi simus.

Coelum alterum in cuius sinu habitavit Dominus excelsorum
et ex quo ortus est ad pellendas ex orbe tenebras.

Benedictissima mulierum, per quam terrae maledictio eradicata
fuit, aboletata inde ab ea sententia condemnatoria.

Casta, pudica, et sanctitate omnimode ornata, pro cuius enco-
mio praedicando plane deficit os meum.

Filia inopum, Domini regum mater effecta, quae mundo egenti
divitias vivificas suppeditavit.

Navis thesauros et beatitudines e domo paterna afferens, suoque
adventu regioni nostrae desolatae abundantiam praestans.

Ager bonus, absque semine frugum acerva produciens et ex quo,
quin fuerit excultus, fructus multiplicantur.

Heva altera vitam pariens inter mortales, quae chirographum
Hevae matris suae laceravit atque dissolvit.

Puella vetulae proiectae manum porrigens, ut a ruina, in quam
detruserat eam serpens, ipsam erigeret.

Filia quae texuit stolam gloriae quam parenti suo, inter arbores
ignominiose nudato, in vestem offerret.

Virgo prodigioso modo sine coniugio mater effecta; mater perma-
nens integerrima virgo.

*209

* Palatium magnificum, aedificatum a rege, in quod intravit, in
quo habitavit, quin coram eo, quando exivit, portae aperirentur.

Adolescentula veluti coelitum currus effecta, portans gestans-
que heroem illum qui sustentat creaturas.

Sponsa concipiens quin unquam viderit sponsum et quae genuit
infantem sine patre. [...]

Si quis *huius laudem aggredi* audeat, quonam in ordine poterit
ipsam depingere, aut cuinam coetui admiscebitur, in quo recensea-
tur? An virginum sanctarum, mansuetarum, mulierum maritata-
rum, genitricum aut matrum?

En signa virginalia et lac exhibet corpus huius gloriosissimae!
Partus perfectus et sinus obsignatus! Et quis huius *laudi* sufficiat?

*211

* Dum ad coetum adolescentularum pertinere videtur, eam lac-
tantem puerum sicuti matres aspicio. Audio Iosephum virum cum

¹ Iacobus Sarugi, vel Sarugensis, etiam dictus.

ea habitare, et simul animadverto ipsam commercio virili non fuisse subiectam.

1481

Dum eam choro virginum accensere quaero, vox mihi succlamat: quod eam partus dolores feriant. Si arbitror eam vocare maritam propter Iosephum, iam persuasus sum ipsam a nemine mortali fuisse cognitam.

AbJB
211

Cerno eam portantem filium ut genitrices, et apparet mihi stans in gradu virginum! Virgo est, et mater, et uxor viri sed non cognita; et quomodo ultra loquar si modo dicam eam esse incomprehensibilem?

* Numquid gratia inclinavit Filium ad ipsam, an vero ipsa adeo placuit ut fieret mater Filii sancti? Deum ex gratia ad terram descendisse manifestum est; Maria autem, quia erat valde pura, suscepit eum. Ad eius humilitatem, mansuetudinem et puritatem respexit, et ideo in ea habitavit qui libenter in humilibus habitat. *213

Ad quosnam igitur oculos convertam nisi ad mansuetos et humiles? Ad eam respexit *Deus* et in ea habitavit quia erat inter mortales humillima; ipsa scilicet protestata est quod ad suam humilitatem respiciens in ea habitavit.

Propterea ergo praeconiis celebranda est quae tantopere fuit accepta.

Humilitas est terminus perfectionis; quando quis Deum prae oculis habet, tunc sese humiliat. Etenim magnus Moyses erat omnium hominum humillimus, et ideo Deus ad ipsum in monte per visionem descendit. Spectata quoque fuit humilitas Abrahami qui, utut iustus, seipsum pulverem et cinerem vocabat. Humilis quoque erat Iohannes proclamans se indignum qui solvere calceos sponsi Domini sui. Humilitate placuerunt viri praeclari in cunctis * generationibus; quippe ipsa est via magna qua quis accedat ad Deum. *215

Sicut Maria nemo umquam humilis exstitit, ut patet inde quod nemo ad instar illius fuerit exaltatus; pro ratione humilitatis largitur Dominus claritatem: matrem suam effecit eam; quis igitur ei similis in humilitate?

Si fuisset alia purior et mansuetior in illa habitasset, hanc vero reliquisset quin habitaret in ea; et si fuisset anima huius anima splendidior et sanctior, hanc utique elegisset et illam dimisisset.

Dominus noster descensurus in terram, ad cunctas mulieres respexit, et hanc unam sibi elegit, quia inter omnes pulchritudine eminebat.

Cum hanc scrutatus esset, in ea invenit humilitatem ac sanctitatem, affectusque puros et animam Dei amore accensam, cor mun-

dum, cunctas denique cogitationes perfectissimas. Propterea itaque elegit hanc purissimam et virtute omnimode ornatam.

E regione sua surrexit in gloriosissimam mulierum illapsurus, cuius socia, ipsi aequalis, non existeret in mundo.

Erat sola humilis, pura et sine macula, quandoquidem ipsa nec alia digna fuerit quae mater *Dei* efficeretur.

*217

* Eam exploravit ut probaret quam excellens esset et quantum immunis a malis; neque enim exurgit in ea motus ad concupiscentias inclinans, aut cogitatio excitans voluptatem, aut conversatio generans pravos saeculi dolos; non ardet in ea inanis mundi amor, neque puellarum operibus occupatur. Vidit igitur quod huic similis aut comparabilis in mundo non existeret, eamque in matrem assumpsit ut ex ipsa lac purissimum sugeret.

AbJB
217

Discreta erat ac amore divino repleta; nam ubi abfuisset amor, 1482 Dominus noster nequaquam habitavisset.

Cum magnus rex ad regionem nostram procedere decrevisset, in templo totius orbis purissimo, prout ipsum decebat, divertit, in sinu nempe puro, virginitate et cogitationibus ipsa sanctitate plane dignis ornato.

Decore referta tam in natura quam in voluntate, nec minimum foedata desideriis inhonestis, ab ipsa sua infantia in rectitudine sine labe perstitit, et immaculata in via absque ullo delicto ambulavit.

Natura servata cum studio virtutum, signa virginalia in corpore et sanctimonia in anima eius perpetuo exstiterunt.

*219

* Ipsum opus in ea patratum me ad loquendum de formosissima illa et ineffabili incitavit. Eo quod effecta est mater Filii Dei, perspexi et asserui ipsam solam in mundo esse mulierem omnibus puriorem.

Ex quo tempore bonum a malo discernere novit, in puritate cordis et rectis cogitationibus perstitit; non deflexit a iustitia legis, neque eam passiones viles et carnales commovere potuerunt.

Ab infantia sua exoriebantur in ea motus sanctitatis, quos prudentia sua diligentissime enutrivit. Dominus ante oculos eius positus erat omnibus diebus, ut ab eo illuminaretur et iucundaretur in ipso.

Porro quia huius animam adeo puram et nitidam esse videbat, in ea a malis omnino mundata habitare voluit; propterea quod similis illi mulier non comparuit umquam, ministratum in ea fuit opus admirabile, quod cunctis est malus.

Una filia hominum quaesita fuit inter feminas, et ideo electa quod ceteris omnibus multum praestaret.

*221

Pater sanctus matrem Filio suo efficere voluerat, et * eam, quam ipsi in matrem elegerat, minime deseruit.

Puella virtutibus internis undequaque repleta, cuius cor tanta

puritate excelluit ut meruerit videre mysteria quae in ea patrata fuerunt.

1483

In eo virtus consistit, ut homo ex libertate bene agat, et nonnisi per eius voluntatem virtutes perfectae splendescunt. Quantumque enim magna sit virtus, quatenus Dei donum, nequaquam encomiis afficitur, nisi libertas accedat. Sane pulcher est sol nec tamen a conspicientibus laudatur, quia manifestum est lucem ab eo non voluntarie praeberi. Ast qui virtute ornatur ex libertate, is virtutes possidet; propterea etiam laudatur, si tamen virtute ornetur. Et sane Deus ipse amat virtutem ex voluntate *profectam*, et in eo qui ipsi placet bonam voluntatem laudat.

AbJB
221

Age vero, Virgo ista, cuius laus a nobis edicatur, per bonam suam voluntatem accepta facta est apud Deum et ab eo fuit electa.

Descendebat ille ut homo fieret ex filia hominis, et quia haec placita erat, electa fuit ut ex ea fieret *homo*; cum autem illius gratia cunctos mortales excedat, ideo Mariae virtus maxime celebranda est quod effecta sit ipsius mater.

Humilitate sua, puritate, rectitudine ac bona voluntate tantum inclaruit ut ab eo eligeretur.

* Quod si altera prae illa accepta fuisset, hanc potius elegisset; neque enim Dominus accipit personas, cum sit iustus et rectus, si qua macula aut defectus in huius anima fuisset, aliam sibi matrem quaesivisset labe expertem.

*223

Virtus ista quae cunctis virtutibus nitore suo adeo praececellit, pertinet ad eum qui ipsam possidet; quamobrem iustum est ut omnes admiratione gloriosissimam illam prosequantur, quae tantopere excelluit ut eam Deus in matrem eligeret.

Quantum natura virtutes admittit, tantum *virtutibus* ornata erat; non enim voluntatis eius erat ad talem mensuram pertigisse.

Adhuc virtutibus feminarum studuit: quod autem Deus oriretur ex ipsa, hoc non erat illius *merito tribuendum*.

Quousque accedere possint iusti ad Deum, praestantissima illa *mulier* per virtutem animae suae ad eum accessit; quod autem Christus ex ea natus fuerit corporaliter, gratia eius hoc fuit, et ipse inde laudandus quod nos tantopere dilexit.

Mariae excellentia ad eum usque gradum pertingit, ut ea maior non surrexerit in mundo universo; debitas ergo *gratias* abhinc et porro demus Domino, qui absque mensura gratiam suam super creaturas expandit.

* Certum est Filium eum esse quem omnes mundi capere non possunt, Mariam vero eam qua inter natos non est maior.

*225

Purificata fuerat sicut praeclari viri Iohannes et Iohannes *alter*,

Elias et Melchisedek. Ad hunc horum excelsorum gradum virtute ascendit, et tum Filio sancto in matrem fuit electa.

AbJB
225

Ubi ad terminum usque excellentiae in anima sua accessisset, 1484
tum demum in ipsa gratia sine termino habitavit. Cum vidisset Dominus eam omni sanctitatis decore esse repletam, in casto ipsius sinu sancte voluit habitare.

Itaque angelum ex coelestium legionibus ablegavit, qui beatae et praestantissimae virgini nuntium afferret. Surgens Gabriel, summus exercituum dux, descendit ad eam, sicut missus fuerat ab Altissimo; illa namque sola magno hoc mysterio digna erat, quae visione divina dignata fuerit.

In orationibus, in sinceritate et simplicitate Maria revelationem hanc spiritualement accepit; ipsa quippe sancta erat et stans mirabunda coram Deo, orando cor suum ante ipsum cum amore effundebat.

*227

* In oratione erat, sicut etiam Daniel versabatur in oratione, quando ad eum descendit igneus angelus. Sacerdotem Zachariam, dum stabat in sancto sanctorum orando coram Deo visitavit angelus. Et puella haec, magnae revelationis particeps effecta, in oratione versabatur quando angelum descendentem excepit.

Oratio sincera cum Deo mystica colloquia habet, loquitur illi, sermonem audit ex eo atque innititur ipsi.

Descendit Angelus, dum Maria staret in oratione, atque pacem obtulit ei missam ab Altissimo: *Ave tibi, Maria, Dominus noster tecum, o beata! Benedicta tu et benedictus fructus virginitatis tuae.*

Haec autem cum audisset, prudenter cogitabat quatenus esset causa huiusmodi insuetae salutationis.

Dixit ei Angelus: *Noli turbari, o plena gratia! Dominus in te sese complacuit, ut fias mater eius in virginitate tua; ecce ex hoc nunc sancte foecundata concipies, et paries Regem cuius regni non erit finis.*

Respondit Maria: *Quomodo fiet id quod loqueris, quandoquidem virum non cognosco, et quomodo foecundabor? Filium mihi annuntias; sed ego commercium virile non cognosco; partum audio, at non apparet mihi viri societas.*

*229

* Mirabilis fuit hora illa, qua Maria stabat cum Gabriele colloquens. Hinc humilis filia inopum, illinc angelus sibi mutuo obviaverunt, et rem enarrarunt prorsus admirabilem.

Virgo pura et angelus igneus mirabiliter pacis tractatum terribiles inter ac coelites ineunt. Hinc una inter mulieres, illinc exercituum dux foedus de reconciliatione totius mundi pepigerunt.

AbJB
229

Inter superos et inferos duo sedebant: locuti sunt, ausculta- 1485
rent, et irae obnoxios reconciliatos effecerunt. Puella et angelus sibi mu-

tuo obviaverunt et negotium versant donec aboleverint contentionem Domini et Adami. Perturbator magnus qui hunc corruiere fecerat inter arbores iam ipse conculcatur et omnino devincitur, factaque est reconciliatio.

Terrestris et coelicola sese cum amore alloquuntur, cessavitque contentio duarum partium inter se conciliatarum. Permutatum fuit tempus malum quod occidit Adam et venit aliud tempus bonum, quo resurrectio fieret.

Loco serpentis *antiqui* surrexit Gabriel ad loquendum, et pro Heva ingressa est Maria sermonem excipiens. Pro mendace qui obiecta tentatione mortem induxit, verax surrexit ut allato nuntio vitam praedicaret; et pro matre quae subscribendo debitum contraxit inter arbores, filia omnia Adami patris sui debita solvit.

* Heva et serpens per Angelum et Mariam excepti fuerunt, et in ^{*231} integrum restituta est res illa quae implicata fuerat ab initio.

Aspice quomodo inclinata sit Hevae auris et attenta voci dolosi istius, mendacium ipsi insusurrantis; age, porro, laetare quod angelus Mariae infundat vitam in aurem, serpentis ab ea transferat reptationem, eamque consoletur.

Ædificium illud, quod subverberat serpens, reaedificavit Gabriel, et restituit Maria structuras quas Heva in Eden diruerat.

Duae virgines quae nuncium acceperunt a legatis; duo qui missi fuerunt unus post alterum ad duas generationes. Satanas per serpentem misit secretum ad Hevam et misit Dominus per angelum nuntium ad Mariam.

Gabriel in aure Mariae propter Hevam dissolvit contra nequam serpentis sermonem, et, re in integrum restituta, verbis suis pravum colloquium destruxit. Veritas locuta est et siluit omne mendacium.

Virgo fuerat a rebelli decepta in Eden eiusque auris effecta erat fistula deceptoris magno; sed pro ea virgine, alia fuit electa, cui veritas ab Altissimo praedicaretur in aure. Eadem porta, qua ingressa erat mors, intravit vita, et solutum est vinculum quod nequam olim confecerat.

* Ubi ab initio peccatum et mors multiplicati fuerunt, abundavit ^{*233} etiam gratia ut vivificaret Adamum.

Serpens, Hevae loquendo, ei non obtulit pacem, neque enim pax esse poterat in mortifero eius consilio.

Fraudulentus cecinit ei mendacium, inspiravit iniquitatem efuditque consilia perversa et colloquium fallax. Inimicitiam, mysterium necis et furorem sanguinis Adamitis, prolato suo sermone, in promptu exhibuit.

Mariae nuncium vitae divinitus attulit; obtulit ei pacem, vitam in ipsa seminavit, reconciliationem annuntiavit, eique cum amore obviando cuncta priora abolevit.

Murum iniquitatis quam olim aedificaverat serpens, Filius Dei per descensum suum evertit, ut iterum non restituatur; parietem quae posita erat inter partes aperuit, quando processit ad pacem terricolas inter et coelites constituendam.

Quapropter pacem Mariae adprecatus angelus, veluti arrhabonem magnae totius mundi reconciliationis: « Pax tibi, Maria, inquit, Dominus noster tecum; foetum concipies et paries filium in virginitate tua ».

*235 Cui illa respondit: « Quomodo fiet sicut tu dicis, cum * ego sim virgo, nec fructus sit virginibus? »

Tunc utique interrogationibus maxime opus erat, ut sibi generatio Filii in ipsa habitaturi affulgeret; interrogavit Maria ut nos de hoc conceptu, cuius historia explicationem transcendit, ab angelo edoceremur.

En quantum Maria contemplantibus eam virtutibus excellens appareat, et quantum dotes eius sint discretis amabiles! Nempe quod interrogavit ut ab Angelo de conceptu suo certior fieret, id suum erat *meritum*, et auditoribus proficuum cessit.

Non interrogaverat Heva serpentem, quando hic eam decepit, sed voluntarie tacens assensit mendacio. Puella haec veritatem audivit a verace, at non prius quam ipsum de rei expositione multum sciscitata fuisset.

Illa se per arborem deam factam iri audiens, minime dixerat: « Quomodo istud quod tu dicis efficietur? » Haec vero cum ei angelus dixisset ipsum Filium Dei concepturam, prius ei non assensit quam didicisset veritatem.

Ipsam per se ascensuram ad gradum divinitatis minime mendacio vertendum suspicata est virgo Adami; ea vero quae paritura erat Filium Dei, cum ipsi sermo fieret, scrutatur, inquit, edocetur, et tunc demum tacuit.

*237 Videsne nunc quantum haec sit illa virtute praestantior? * Igitur propter praestantiam suam elegit eam Dominus, ac matrem suam effecit. Facile erat silere et facile interrogare; itaque propriae discretionis suae causa edocta est ab angelo veritatem.

Quantum in hac re reprehensibilis fuit Heva, tantum Maria exstitit praeclara, et sicut illius stultitia, ita et huius sapientia apparuit. Quantum prior in hoc negotio fuit contemptibilis, tantum inclaruit altera in re Filii; quantum illa stulta, tantum sapiens haec recogitanti!

Quaecumque debita erga Deum illa contraxit, haec ista persolvit. Per illam ruina, per hanc resurrectio universo generi nostro; peccatum per Hevam, ex Maria vero iustitia! Per silentium Hevae reatus et nomen infame; per Mariae sermonem vita et lux cum victoria!

1487

Angelo respondit: « Quomodo fiet id quod dicis? » Tuncque ille orsus est explicare viam Regis huiusque ad ipsam descensum: *Spiritus sanctus superveniet ad te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi*,¹ o beatissima.

AbJB
237

Hic rei magnitudo sermonem excedit, et nonnisi cum fidei admiratione loquendum est; affectus solito sublimiores requirit argumentum; et ideo amor flagrans de ea sine contentione loquatur!

Vitae aeternae negotium in verbo angeli versabatur: * porro quare necesse erat ut veniret Spiritus sanctus ante Unigenitum? Primum Spiritus, et deinde Virtus in purissima virgine habitavit, quemadmodum dixerat: « Spiritus superveniet et Virtus obumbrabit ».

*239

Virtus Altissimi est ipse Filius Altissimi, qui in eam illapsus est, ut veniret ad partum corporeum. Ipse Christus est virtus Patris, sicut scriptum est; sed ante eum Spiritus sanctus venit ad Mariam. Sic itaque annuntiavit ei angelus, veniens ex domo Patris, nempe Spiritum superventurum et deinde illapsuram Virtutem Altissimi.

Spiritus sanctus venit ad Mariam ut ex ea solveret sententiam primam Hevae et Adami. Ipsam sanctificavit, purificavit, benedictam inter mulieres effecit, atque a maledictione et doloribus Hevae matris suae liberavit.

Vocata fuerat ad eam dignitatem ut mater Filii Dei fieret; eam proinde sanctificavit Spiritus sanctus, et tunc ille in eam illapsus est; Spiritus eam a reatu liberavit ut, cum ille in ea sancte habitaret, foret supra delictum.

Matrem suam per Spiritum sanctum purificavit qui habitaturus in ea, ex ipsa corpus purum erat assumpturus sine peccato. Ut ne contaminatum foret corpus quod ψυχως (*anima informatum*) induit, per Spiritum sanctum virginem mundavit et tunc illapsus est in eam.

* Volebat Filius Dei ex ea nobiscum assumere cognationem; ast prius corpus eius expers peccati per Spiritum sanctum constituit.

*241

Verbum descendebat ut caro fieret, et propterea eam ex qua caro factum est per Spiritum purificavit; descendebat ut nobis similis foret in omnibus, excepto quod sine peccato futurum esset sanctum ipsius corpus.

Deus voluit fieri homini similis, et unam hanc virginem, purificatam per Spiritum, sibi in matrem effecit, ut ipse mundo foret

¹ Lc I, 35.

Adam alter ex Deo, manumque porrigeret priori quem deiecerat serpens, utque ingressus ad proferendum iudicium contra principem mundi, is in eo non reperiret peccatum quod morti accessum aperiret.

AbJB
241

Porro Filius hominis, quamquam sententiae minime subiaccens, Deus cum esset, ex filia hominis in mundum exivit; quamobrem sanctissimam illam inter illustres et beatissimam virginem puritate nitentem per Spiritum sanctificavit, eamque puram effecit, mundam et benedictam, sicut erat ipsa Heva antequam eam serpens esset allocutus; nempe tribuit illi pulchritudinem priorem, qualis matri eius competebat, cum necdum ex arbore mortifera manducasset.

1488

Itaque Spiritus superveniens illam effecit sicut Hevam priorem, quum haec consilio serpentis eiusque verbo odioso assensum nondum praebuerat; in eo illam gradu constituit in quo antequam peccaverant Adam et Heva reponerentur, et tunc in eam illapsus est.

*243

* Adoptionem filiorum, quae patri nostro Adamo fuerat concessa, Mariae per Spiritum sanctum tribuit, cum esset in ea habitaturus.

Quemadmodum genuerat pater noster matrem nostram sine coniugio, ita genuit quoque illa effecta sicut Adam ante peccatum; ipsa etiam ut filium pareret, accepit Spiritum sanctum qui spiraverat in faciem Adami, ut Hevam generaret.

Puritate ea, quae Adamo competebat, Maria quoque potita est per Spiritum supervenientem, atque ipsa sine motu concupiscentiae peperit.

Adam sine opere coniugali matrem vitae genuit, sicque praefiguravit ipsum vitae fontem, Dominum nostrum; scilicet Deus praescivit et praesignavit eos, Hevam *nempe* et Adamum, in typos Filii sui unigeniti. Hevam virginem sancte genuit Adam, eamque appellavit nomine matris vitae, ita typice significans ex Maria per partum alterum mundo vitam esse orituram, illamque etiam in virginitate sua Filium Dei parituram.

Prophetia Adami typice notabatur Dominus noster; ipse enim est vita et mater eius est virgo Maria. Hevae imposuit nomen matris cunctorum viventium, atque prophetice significavit *Mariam* nobis parituram esse vitam, Dominum nostrum qui est Iesus.

Pertigit Maria ad hunc partum purissimum quia Spiritus eam sanctificaverat, ut in ipsam Filius Dei illaberetur; corpus eius sanctificavit eamque prava concupiscentia fecit expertem, sicut erat Heva virgo antequam concupiscentiae foret obnoxia.

*245

* Peccatum, quod ad Adamum ingressum erat per concupiscentiae motus, ex ea eiecit Spiritus sanctus superveniens in eam; illud additamentum quod effecerat serpens, et inclinationem pravam in ea prorsus abolevit, eamque replevit sanctitate et innocentia.

Novam eam effecit, vidensque Dominus eam esse valde decoram, sicut priorem, in ipsam illapsus et in ea incarnatus est. Propterea dixerat angelus antequam Verbum ad Mariam descenderet, in ea habitaturus: « Spiritus superveniet ».

1489

Benedicta Maria, per cuius ad Gabrielem interrogationem mundus didicit absconditum illud mysterium! Nisi enim ipsa cum interrogasset: « quomodo fiet? » tunc neque nos explicationem nativitatis Filii resciremus; ipsi debetur huius nativitatis decorem fuisse revelatum, et ipsa exstitit causa quod ei per angelum affulgeret.

AbJB
245

Os Ecclesiae fuit sapiens virgo hac sua interrogatione atque in persona totius creationis istam explicationem didicit. Nisi enim Maria habuisset affectus sublimes, haud potuisset admitti ad loquendum coram Angelo; nisi virtute omnigena ornata fuisset, nequaquam potuisset mutuo sermone cum Gabriele conversari.

Ipsa igitur proprio suo merito usque ad eam mensuram ascendit, donec Spiritus cuncta perficiens superveniret in * eam; ex Deo fuit repleta gratiae immensitate, ac in eius sinu habitavit Unigenitus ut cuncta renovaret.

*247

Maria apparuit nobis tanquam epistola obsigillata, in qua mysteria et arcana Filii continebantur. Corpus suum purum tanquam chartam mundam ipsa exhibuit, super quam conscripsit Verbum essentiam suam corporaliter.

Filius erat Verbum, ipsa vero epistola, ut diximus, per quam condonatio missa fuit universo mundo.

Epistola erat, non talis quae obsignaretur postquam esset conscripta, sed quam primum obsignarunt et deinde conscripserunt *ipsae personae* divinae. Obsignata fuit et conscripta, imo et lecta quin frangeretur, quia mysteria solito altiora Pater per eam revelabat.

Verbum ingressum est intra sigilla servata et in eam illapsum; virginalia signa in corpore et foetus in utero illo mirabili!

Hac *epistola* felicissima nuntia misit nobis Pater; per hanc remissio cunctis debitoribus advenit.

Per hanc Adamo mancipato missa fuit libertas; ipse heres effectus inter filios rediit sicut fuerat prius.

Per hanc reconciliationem inierunt superi cum inferis, * et in alta pace constitutae sunt partes adhuc irae obnoxiae, et transit opprobrium quod cunctis feminis a generationibus adhaerebat.

*249

Per hanc aperta fuit occlusa via Edenis, aufugit serpens et reversi sunt homines ad Deum.

Per hanc cherub retraxit gladium suum, ut ne iterum custodiret arborem vitae, quae seipsam iam obtulit in gratiam manducantium.

Haec dedit nobis fructum dulcem, vivificum, ut ex eo edamus et in perpetuum cum Deo vivamus.

Ex hac ortus est nobis magnus iustitiae sol et magnifica lux tenebras pellens ex orbe.

In hac sibi complacuit Pater, ut fieret mater Unigeniti sui, ideoque beatissima fuit inter mortales.

AbJB
249

« Mihi igitur beatitudinem adscribent omnes generationes! », 1490
exclamavit Maria, animo *coelesti* lumine *perfuso*, propter fructum suum. Videbat quippe ad quantum ipsa gradum ascendisset, mundumque eius beatitudinem proclamantem cum ingenti admiratione. Praevидit futura eaque elocuta est, nempe populos terrae proclamaturos beatam ipsius virginitatem. Per Spiritum rescivit Filium suum esse regem omnium populorum, ac veluti tributum beatitudinis praedicationem a linguis exegit.

Itaque et nos Beatae huius beatitudinem praedicemus, cuius beatitudo omnia totius mundi ora transcendit!

*251

* Beata quae accepit Spiritum sanctum, qui eam purificavit, ornavit et effecit templum in cuius mansionem habitavit Dominus excelsorum!

Beata quam singularis decor virginitatis suae extulit, et cuius nomen in saecula splendidissime fulget!

Beata cuius ope renovata fuit Adami familia et per quam erecti sunt lapsi, e domo Patris praecipitati!

Beata cuius excellentia coniugium maritatarum transcendit, dum interim confidenter gaudeat puero carissimo, sicuti matres!

Beata cuius corpus a concupiscentia maculatum non fuit unquam, sed quae nobilitata fuit formoso virginitatis suae fructu!

Beata, in cuius utero parvo et exiguo habitavit Magnus ille, quo implentur excelsa, quin illum capere possint!

Beata quae peperit Antiquum illum qui genuit Adamum, et per quam renovatae sunt cunctae creaturae, antiquatae cum essent!

Beata quae ex membris suis guttas lactis praebuit illi, ad cuius nutum fluctus maris magni exundant!

Beata quae gestavit, amplexibus et blanditiis affecit, dum puer esset, Heroem illum saeculorum, qui terram occulta sua potentia sustentat!

Beata ex qua exulibus exortus est Redemptor, qui draconem ligavit in furore suo, terramque placavit!

Beata quae os suum purissimum apposuit ad labia illius, a cuius ardore seraphim igniti velant faciem suam!

*253

* Beata quae lacte suo purissimo aluit ut puerum Mammam illam magnam ex qua mundi vitam sugent!

Beata, cuius filius tribuit beatis omnibus beatitudinem!

Benedictus qui ex illius puritate nobis sancto modo exortus est!

1491

Carmen II. [...] Carmen laudis amori edicendum proponitur, sed quin scrutetur aut curiose inquirat Unigenitum. Admirari quae-rit amor in filio, non vero scrutari; adorare novit, investigationem autem non facile praesumit.

AbJB
261

Habitavit in virgine Admirabilis ille plane investigabilis, obstre-pueruntque sapientes ut viam eius controversiis investigarent; exi-vit ex utero, relinquens signacula in statu virginali, et oborti sunt sermones plane scandalosi de eius nativitate.

Virgo peperit, auxeruntque doctores inquinamenta sua quibus rem irrideant, quae non nisi cum admiratione edici potest.

Dominus noster ingressus est viam quae excedit inquisitores; et quia cum inquirunt, ecce versantur in delirio erroris.

Maria calumniis afficitur a longinquis et a propinquis, vapulat-que ipsius laus tum a iudaeis, tum a gentilibus. De ea falluntur exteri et familiares, ac de ea loquuntur amici et osiores, iuxta suam quisque libidinem.

*Iudaei enim calumniose dicunt eius filium non esse ex Patre, neque ipsam concepisse aut peperisse in virginitate sua; blasphemantes affirmant eam ex coniugio concepisse filium, et filium qui ha-bitavit in ea non esse virtutem Patris absconditam.

*263

Gentilis, remotissimus cum sit, neque quod genuerit, neque quod sit, neque quod filium habeat illa benedicta, novit.

Alius insensatus, qui neque iudaeus est neque gentilis, corpus filii non esse ex ipsa mentitur.

Impius quidam dicit eam non peperisse Deum; Christum vero quatenus Christum haud esse Deum.

Porro inter ista dieteria, sermones et haereses, quae prolata fuere, sunt etiam qui eam calumnia hac afficiunt quod virgo non permanserit; signa virginalia per partum, ut aiunt, auferunt ab ipsa, ut inde ab eius partu haud amplius virgo potuerit vocari; ipsi in partu suo fuisse sigillum conservatum confiteri recusant, ast contra per par-tum illud, virginitatem *nempe*, perdidisse asserunt.

Quid inter huiusmodi spiritus scandalosos et dissidentes aget simplex veritatis confessor?

Exurge, o doctrina, et sine haesitatione praedica veritatem, eamque palam proclama, quippe quae cuncta dissidia superet.

Increpa iudaeos, corripe gentiles, coniunge divisos, reprehende contentiones, et scandala ab arrogantibus expelle.

*Cohibe sapientes ab illo utero investigabili, ut ne delirent per suas scrutationes in eius partum. Apage doctores a sinu beatissi-

*265

mae, ne ipsi curiose in eam inquirentes cum contentione de ea loquantur.

Condemna loquaces, scrutatores vero lucrifacias eosque sistere facias coram Admirabili cum ingenti admiratione.

Fructus quem peperit virgo plena prodigio vocatur Admirabilis. Veni, o sapiens, admirare quin inquiras; accedas, o scrutator, et sumas tibi stuporem a filia Davidis, neque amplius praesumas illud investigare cui plane impar es.

O doctor loquax, inspicere rem captum tuum excedentem; silentium tibi imponas, noli te controversiis agitare.

O discipuli, amore et fide repleti, vobis ego loquor; auscultate me cum discretione! Mariae dignitas a sapientibus exponi nequit, neque rhetores discursuum suorum artificio eam valent enarrare. At amor huius laudem edicere potest cum simplicitate quae controversia altior et purior est.

AbJB
265

Nunc igitur aurem praebeamus amori qui sese ad loquendum accingit, quin curiose inquirat in matrem virginem prodigio repletam. 1492

Confutatur iudaeus ab Isaia concivi suo, quia ille praedicavit virginem esse sine coniugio parituram.

*267

* Discat gentilis a finibus et extremitatibus terrae, quod ubicumque iverit, ibi de filio Virginis sermo instituat.

Contra alium qui calumniose asserit eam non mirabiliter Deum peperisse, Ecclesia extollit vocem suam anathemate *cavens* ne intret ad ipsam; insipientem vero, qui effudit corpus Filii non esse ex ea, una cum eius doctrina odit, refugitque ab eo.

Hodie vero de eo, qui dicit solvisse Filium, cum nasceretur, virginalia matris, ab Ecclesia sermo est instituendus.

Hodie igitur omnes isti scandalis suis silentium imponant, et hic solus rem aggrediatur, ut etiam ipse confundatur; illum, *inquam*, qui Mariam calumniatur quasi post partum haud permanserit in virginitate sua, amor sine disceptatione redarguat.

Taceant omnino omnes dubitationes iam condemnatae, et de uno solummodo hodie sermo vocem suam extollat.

Inducat porro ille verba sua et manifestet nobis quid doceat; at, quando loquutus fuerit ipse, audiat a nobis veritatem.

« Videlicet, *ita iste loquitur*, Maria post conceptionem in virginitate sua permansit, quia nullum commercium, solvens virginalia signa, ad puram hanc *virginem* accessit; quando autem peperit, quia peperit eum corporaliter, puer eius in egressu virginalia solvit, quandoquidem vere corpus acceperat; scilicet qui dicit eum in egressu suo virginalia haud solvisse, ille eo ipso perverse sentit de Filio, quasi

non acceperit corpus ex filia Davidis; qui vero profitetur naturam eius corporalem esse ex Maria, * ille intelligit eum non egressum fuisse illaesa matris virginitate. Adveniente infante illo per egressum suum ad corporalem generationem, non potuit exeundo intacta relinquere virginalia signa. Qui fatetur ipsi fuisse corpus, et sensum et sanguinem, affirmet et illud, eum matris suae solvisse virginalia; qui vero dicit eam in virginitate permansisse perenniter, cum hoc simul asserat a Filio Dei corpus non fuisse assumptum ».

•269

Haec quidem insipiens de hac beatissima docet. Iam amor sententiam suam dilucide eloquatur.

Si ita est, ut tu dicis, o arrogans, neque puer, quem genuit Maria est Admirabilis. Si tu per tuam sapientiam rem prorsus explicaveris, aufertur ab ea omne prodigium et cuncta erunt aperta.

Nisi tandem subsit aliquid magni quod te lateat, tu Filium eiusque nativitatem pervestigaveris, et valde magnus fueris ipse: et si ita est, in Admirabilem evaseris tu, atque nomen, quod Filio imposuit Isaias, tuum fuerit!

Penes te stat omne prodigium, quatenus ei sufficias tu, qui viam Filii comprehendere valuisses. Transiit prodigium a nativitate filii Dei, tu vero illud tibi rapuisti, et iam non nisi te quis admirabitur.

Tu Admirabilis es et in te est admirandi *ratio*, si tamen verum sit quod potueris viam perscrutari, quae est scrutatoribus excelsior.

Duos admirabiles nuspiam me docet Scriptura; et si non sit credendum te esse admirabilem, o doctor superbe, * tribuas illud tanquam proprium Unigenito; desistens ab inquirendo potius ob eius ortum accendaris amore, eumque admirare.

•271

Tribuas illi *proprium* eius miraculum, quia nisi ipsi competat, miraculum plane non erit; tibi que sumas silentium, quandoquidem brevior est sermo tuus quam ut ad eum pertingat.

Virgo concepit eum, et virgo adhuc erat postquam eum peperisset: quapropter nomen eius est Admirabilis, quod explicari nequit.

Inter dolores genitricum et infantium, servat illi virginalia sua, sicut audis tu qui *illud adhuc* ignorabas.

Si modo in anima tua fuisset admiratio fidei, haec te admiratio a dubiis servasset immunem. Si comprehendisses, quare Isaias vocaverit eum Admirabilem, admiratus fuisses potius quam scrutatus Unigenitum. Virginalibus signis *insignitum* et lacte plenum erat corpus beatissimae, et propterea filius eius Admirabilis est scientibus illum.

Si admirabilis est ipse, utique te valde excedit viae eius nobilitas; si vero explicare posses quomodo sit genitus, nequaquam foret Admirabilis.

Tum in conceptu, tum in partu mater eius permanet virgo, ac ideo convenit ipsi nomen quo eo omnes appellarent totum Admirabilem. Claustra virginalia reperiit, quum apud illam gloriosissimam esset diversurus; eiusque uterum, quemadmodum obsignatum reperiit, ita reliquit.

Divitiis cumulata fuit filia inopum, ex quo tempore ille in ea habitavit; tantum abest ut pauperiorem aut quopiam deteriore eam effecerit filius ditissimus.

*273

Nova pulchritudine ornata fuit formosissima mulierum, * quae peperit Solem; tantum abest ut corruperit aut deformaverit virginitatis suae nitorem; *imo* si virgo non fuisset, sed tamen in ea habitasset filius Creatoris, hunc decuisset ipsam exeundo virginem *effectam* relinquere; itaque, cum virgo esset quando eum suscepit, nitorem minime laedere potuit illius uteri qui eum sancte gestavit.

Quamnam ancillae mercedem acceptura erat quae Dominum suum educavit? Asserat iste iniquus quod huius causa virginitatem suam amiserit; at contra accepit abundantissime pulchritudinem, beatitudinem, sanctitatem, imo virginitatem quam neque per nativitatem suam minimum laesit Admirabilis.

Lux habitavit in ea quae mundissimo splendore constanter effulserat, ut esset virgo perpetua et mater incomprehensibilis.

In prophetia, mari mysteriorum et revelationum, figurabatur typus, mysteria illa et virginitatem eius plenissime referens.

Veni, o Ezechiel, vir qui inter revelationes adolevist, doctor qui te audientes veritatem edoces, propheta vexatissime, quem urserunt visiones divinae, in rebus arcanis divinitus conversate, gloriosissime, qui audisti vocem rotarum rationalium, ac sonitus alarum, currusque motus ingentes; anima decora, quae conspexisti mutationes Cherubim, oraque ignita benedicientium Altissimum in loco suo, veni, o fili Buzi, afferasque prophetiae tuae volumen! Taceant omnes, tu autem surgas ad veritatem praedicandam.

Si vidisti tu virginem Mariam in visionibus tuis, eius mihi effigiem exhibeas, ut decorem illius contemplantur universae creaturae.

*275

* Si in prophetia tua matris Domini tui historia reperiatur, surgas, eamque utpote auditoribus acceptissimam exponas.

Sunt qui dicunt eam post partum suum haud amplius esse virginem: explices tu nobis utrum perdiderit suam virginitatem. Tibi, o Ezechiel, hodie loquendi obtigit sors; loquaris de Maria, ab eaque scrutationem cohibeas!

Audiamus nunc quid dictum fuerit in prophetia de ista matre prodigiosa plane inscrutabili.

Propheta igitur in sua prophetia ita dixit: *Ostendit mihi Domi-*

*nus portam sanctuarii, quam vidi clausam, dixitque Dominus: Porta haec clausa erit, neque aperietur, neque intrabit quis aut exibat per eam; quia Dominus ipse intrabit per eam, erit clausa.*¹

Propheta Spiritus, manifesta nobis atque exponas quid sibi velit iste sermo tuus.

Virgo Maria in prophetia est porta clausa, per quam Dominus Christus intravit in mundum quamque clausam reliquit. Quando Deus per portam ingreditur, eam non aperit, ut nobiscum contestatur Ezechiel filius hebraeorum.

Per portam nativitatis ingressus est Deus in mundum, quia ipse voluit, sed hanc ipsam portam in virginitate clausam, reliquit.

Sanctuarium illud cuius portam propheta vidit esse clausam, virginem nobis repraesentavit; igitur virginitas illaesa permansit.

Sanctitas Christus est, et sanctuarium Maria; porta vero clausa sunt signa virginalia in ipsa conservata.

* Quod si revera non ita est, ut ego dico, quamnam tandem portam vidisset propheta, et quare clausa fuisset? *277

Viderat portam, quia per portam hominum, *nascendo ex muliere sicuti homines ceteri*, erat ingressurus; viditque eam esse clausam, quia claustra virginalia non solvit ut egrederetur.

Filius Dei per portam omnibus nascentibus communem ad mundum intravit per suam nativitatem; sed ingrediens ostia minime aperuit; porro matrem suam virginem praesignavit per portam clausam, atque Ezechieli dilucide ostendit hanc esse clausam.

Vera sane est illa res, et sicut portam illam quam nemo aperuit, ita Mariae sigillum sub custodia posuit.

Porta clausa uter virginalis nobis intelligendus est; quia porta clausa est, ideo signatus est iter virginitatis, nempe: « non aperietur porta haec, dixit Dominus », *idem est* ac si quis diceret: « nemo solvet claustra haec virginalia ».

Verbum Domini obsignavit uterum Beatissimae, quia ne in sua quidem nativitate exeundo solvit ipsius virginalia.

Deus erat qui ingressus est per ostium virginitatis, et quia Deus erat, reliquit sigilla obsignata, ad instar portae illius quam vidit propheta, et de qua vocem audivit hanc: « Quia Deus per eam ipse intrabit, erit clausa. ».

Itaque constat eum qui confitetur Deum hunc esse quem peperit Maria, confiteri quoque debere hanc in virginitate sua permansisse; qui autem in dubium revocat eius filium esse Deum, illud quoque *dubio suo* admiscet, eum exeundo claustra virginalia solvisse.

¹ Ezech. XLIV, 1 seqq.

*279

* Hic iam sermo finem suum accipiat absque disceptatione, et sane ex genito tibi facile erit de eius genitrice stabilire *sententiam*: si eum agnoscas ut Deum, uti Deus est, facile perspicies utrum esse in virginali statu custoditum; contra, si dubitatio, velut ulcus occultum, in anima tua exorta est, difficulter tibi persuaseris virginitatem intactam permansisse.

Nam *quod attinet* portam eam, quam propheta in illa revelatione vidit, audivit Deum per eam esse ingressurum, eamque vidit esse clausam, illud sane ita est explicandum ut, quando Deus esset per eam ingressurus, eam minime aperiret ut deinde per eam ingrederetur, veluti debilis quidam; utique si alius qui non sit Deus ingrederetur per eam, necessarium foret ut aperiretur, ita ut, nisi aperiretur, iste non valeret intrare; ast quia porta haec Domino servabatur ut ipse per eam intraret, *ideo* clausit eam atque obsigillavit, manifestavitque se eam non aperturum omnino.

Similiter etiam Maria cum virginitate inviolata custodita fuit in partu, quia prodigioso plane modo ipsa peperit Deum. Si hominem, qui Deus non esset, peperisset Maria, claustra virginalia soluta fuissent, cum homo claustra servare non potuisset.

Duo sunt haec, sed unum cum altero connexa sunt; et qui haesitat ex his alterum admittere, ad alterum admittendum sese minime subiicit.

Quando non confitetur quis quod Deum genuerit Maria, quomodo eius virginitatem illibatam permansisse confiteatur? Si autem credit Dominum quem genuit *Maria* esse Unigenitum, nequaquam dubitabit conservatam fuisse virginitatis eius signaculum [...]

*283

* [...] Abditus est in essentia sua, sed manifestantur virtutes suae fortitudinis, et oportet ut ex manifestis eius etiam occulta credamus. Initio viae non orsus est sine prodigio, in *ipsa* conceptione inchoavit, et novum signum patravit quando exivit.

Mariam in primis ob seipsum admiratione replevit, ut haec primum admiraretur Admirabilem; revelata fuit illi via multis abscondita.

*285

Abscondita erant claustra virginalia, et ipsa obstupuit de opere inaudito. Digna fuit ipsa quae videret prodigium cunctis absconditum, quia digna erat ut fieret mater absconditi ab omnibus. In seipsa vidit se esse virginem * simul et matrem; claustra virginalia cum partu mirabunda in seipsa consideravit.

Filius Virginis in ipso viae suae initio matrem suam stupore affecit, deinceps vero etiam ceteros admiratione replevit per prodigia quae patravit.

Fides igitur, cui etiam occulta manifesta sunt, initium viae eius mirabunda intuetur absque haesitatione; nempe fides, quia novit quis sit ille et cuius filius, cum admiratione tam occulta eius quum manifesta considerat.

Heros, qui terram devastatam restitutum venerat, minime orsus est a corrumpendo propriae matris virginitatem; ille qui mortuis resurrectionem erat largiturus ut eos renovaret, non potuit veterem efficere matrem novam quam sibi paraverat.

Virginem servavit eam, sicut ipse servatus est in divinitate; et effecta est mater, sicut ipse in nativitate sua factus est homo.

Ille Deus est, quia factus est homo absque mutatione, et mater eius virgo est, quia facta est mater sine laesione.

Christus in nativitate sua Deus est et homo, quemadmodum puella haec virgo simul ac mater vere existit.

Non duos peperit illa, neque fas est ipsam in duas dividere; una unum peperit divinitus simul et humanitus.

Deus nullatenus homini similis est in sua nativitate, neque etiam virgo illa similis matribus consideranti ipsam apparet; sed quia induit corpus nostrum nobis similis effectus est atque inter nos conversatus, genitricem vero suam sibi matrem effecit quin virginitatis iacturam pateretur.

*287

* Similis est Maria tum matribus, tum virginibus, et similis est Natus eius et Deo et hominibus.

Forma Patris formam servi in utero assumpsit, ut Deus simul et homo mirabiliter foret; ita heros ille, Patri suo similis, similis factus est nobis in cunctis hominum passionibus, excepta iniquitate; constituta quoque est mater eius cunctis genitricum doloribus subiecta, excepto quod ipsius claustrum virginale filius exeundo non solverit.

Sane decebat ipsam ita in sua virginitate permanere, ut certior redderetur quisnam esset pater unigeniti sui.

In ipsius sinu purissimo habitavit Admirabilis, cum nobis exoriretur; quod si exeundo signa virginalia violasset, non foret Admirabilis.

Per portam clausam ingressurus erat in mundum, sicut scriptum est; si igitur eam aperuisset, neque Dominus fuisset, neque Deus; ast quia veniendo ad nativitatem servavit virginitatis sigilla, unusquisque confitetur Iesum et Dominum esse et Admirabilem.

Laetetur propheta *Ezechiel* ob matrem quae in virginitate sua permansit, nobisque declaret hic eam ipsam portam esse, quam vidit esse clausam; per eam Christus intravit, dum Pater eum ad invisendum hunc mundum ablegavit, neque ipsi convenire poterat porta aperta, quandoquidem Deus erat.

Utique universorum restaurator non venit ut naturam corrumpere; ad restituendum quod corruptum erat miserat eum Pater; Hevam collapsam in virginitate sua restituere advenerat, nequaquam vero virginem laesit, quam sibi in matrem assumpsit.

*289

* Quid itaque faciam insipienti qui ob verba mea irascitur et qui perversitate ac malitia praepeditus me loquentem *renuit* auscultare?

Vox tonitruum in aure surdi est altum silentium, neque si cantent omnes creaturae ipse quidquam audiet. Oculus caeci, quantumcunque ei solium myriades orirentur, nocti assuetus est nec ei convenit dies. Ita animae scandalis et dubii anxietate refertae frustra loquatur veritas, qua illa minime delectatur.

Ad te ergo, o dubitans, ad te, *inquam*, non sum locutus neque nunc loquor; si ita placet, audire renuas; porro ei loquor ego qui me auscultat; si te non delectat vinum verbi mei, illud ne bibas tu! In promptu sunt turbae qui illud avide desiderant; neque enim pro mercede aliqua laboravi tecum aut nunc operam adhibeo, neque gloriam ex te intendi aut nunc quaero.

Ex dono Domini tui super mensam apposui; si tibi placuerit, *de eo* nobiscum degustes; sin aliter, transeas.

Non meretur voluntas mea reprehensionem, cum tui dilectione moveatur; vocavi te ut commodum reportares; si vero vacuus adhuc existis, hoc tibi imputandum est.

Virgo peperit, mundumque ad convivium invitavit; sed qui credit eam fuisse vitiatam, hic non est nobiscum.

Verus est ipsius Natus (h. e. *verum corpus assumpsit eius filius*), sed intactum reliquit sigillum virginitatis; qui aegre istud audit, ille non est nobiscum invitatus.

*291

* Si credas eam esse virginem et matrem, convivio accumbas; si vero contendendi pruritus damnum tibi intulerit, ex eas nobisque cedas locum.

Si vero demonstrationem aliam quaeras ut persuadearis, non mihi grave videbitur tecum operam ponere, cum equidem inde proficiam.

Historia Mariae lux est quae expanditur super colles, quique tenebris obducitur, modo eam audiverit, per illam illuminabitur.

Puteus novus est ex quo fluxerunt aquae vitae, quique, quin fuerit effossus, protulit exundationes mundo sitienti.

Mater admirabilis est coniugio haud subiecta, cuius manibus impositus fuit infans qui medetur Adami gravamini.

O tu, qui dubio premeris circa sinum hunc admirabilem, veni, admirare nobiscum virginitatem inviolatam!

Ideo aegre credis, quia scandalis assuefacta est anima tua; age,

dubia abiicias et sapias nobiscum in simplicitate. Unam tantum foves cogitationem quae fidei adversatur, et te a professione veritatis disturbat; quippe ita cogitas: si *Maria* peperit corporaliter, quomodo transivit corpus per corpus quin hoc aperuerit? [...]

Tu es, o *Maria*, domus decora, aerarium thesaurorum, * mater Solis quae peperisti lucem indefectibilem, cista ligata, porta clausa, divitiae obsigillatae, sanctuarium obsignatum, sinus in virginitate servatus!

295
*297

O Fili viventis, infans senex, fructus dulcis, puer admirabilis omnibus senior, recens nate ex matre tua et antiquae dierum, generationibus anterior et natus hodie, virtus Patris, fili virginis investigabilis! Similitudo tua in Adamo, in Heva typus tuus, in *Maria* stupenda tua virtus, in te ipso prodigium prodigiorum te consideranti existis!

Adam typum exhibuit virginitatis quae te portavit; Heva figura fuit mirabilissimae tum nativitatis; sancte te genuit sinus virginalis *Mariae*, atque in eo impleta sunt mysteria et typi haecenus occulta.

Fortissimus saeculorum ingressus est in mundum per portam clausam, ut ex medio silentio tyrannum, qui terram vastatione repleverat, insequeretur.

Ad hanc tuam generationem corpoream respiciens Genitor tuus hominem ad imaginem divinitatis tuae creare voluit. Virginitati *Mariae* constituit Adamum *tanquam* imaginem, Filii vero similitudinem formavit in matre vitae, ubi sine coniugio nata et sine concupiscentia concepta fuit Heva. Quapropter virginaliter et mirabili modo peperit eam vir.

Itaque, imago Filii Dei et Adam et Heva fuere, quam quidem Pater in principio mundi Unigenito suo constituit.

Super eam portam, qua primum hominem in terram introduxit, filium suum delineavit naturalibus quibusdam * inscriptionibus, mundoque ostendit ante heredem domus, ubi is in illam intraret, virginitatis portas minime fore aperiendas.

*299

Ille igitur qui admittit et naturam et scripturam, discere debuit *Mariae* virginitatem non fuisse violatam.

Sileant nunc investigationes, scandala et sermones impuri de obsignato hoc *Mariae* sinu, clara luce fulgente.

Veritas iis omnibus os obturavit qui superflua finxerunt de utero isto gestante sanctitatem quae purificat immundos.

Erexit se doctrina ad gradum sublimem, liberrime loquens et sub calcaneis suis posuit scrutationes ipsi oblatrantes.

Descendit quippe Verbum, dei filius, super tenebras, filii vero noctis in splendore lucis congregati sunt (*abundarunt*) et illico dis-

persi; fugerunt dubitationis tenebrae a filia Davidis, et resplenduit anima virginis illibatae.

Virgo enim erat, cum Angelus illi loquebatur, et virgo quando concepit Unigenitum.

Virgo pura, quando habitabat in ea Oriens ex Patre, et virgo cum cresceret in utero suo infans.

Virgo portavit hunc heroëm qui portat creaturas, et virgo quando genuit virtutem Patris.

*301 Lac virginale suxit ex ea Filius Dei, et virginaliter *amplexata est ipsa novae vitae fructum.

In corpore suo virginali *adest* lac purissimum infanti seni, et in eadem eius virginitate via lucidissima soli orienti.

Virgo est Maria, et virginitas eius perpetua est. Benedictus qui eam in partu suo multiplici decore ornavit!

SERMO DE TRANSITU DEI GENITRICIS MARIAE

OC 91 Tibi qui pro amore suo celsitudinem inclinavit et ad terram 1493 descendit | corpusque induit et homo factus est ex filia David, | nate arcane, cuius celsitudines et profunditates plenae sunt, | reple me doctrina, cuius arcana sapientia mundum fecit. | [...]

*92 Abscondite, qui arcanior est, quin vel vigiles (angeli) eum videant, | orire in me humili, ut palam vociferer de genetrice tua. | [...] Hominum domine, qui homo in carne fieri voluit | devertitque in matre virgine, illustrium (parentum) filia et (eam) invasit, | o, qui in ea novem *menses devertit, donec ad partum perveniret, | proferat mens mea munera gloriae partui tuo abscondito. | O, quem peramanter cantilenis mulsit mater, quam elegit, | fac, ut lingua mea scaturiat omnes laudes suavitatis tuae. | Tibi, qui nos visitavit omnemque vitae cursum suae complevit, | da mihi, ut loquar de exequiis Benedictae.

Multas mater tua passiones propter te toleravit | omnesque afflictiones eam circumdederunt in crucifixione tua. | Quot lamentabiles fletus et passionis lacrimas effuderunt oculi eius, | cum exequias tuas peragerent et intra sepulcrum inferrent (et) ponerent te! | Quot terrores in sepultura tua mater misericordiae vidit, | cum custodes sepulcri eam avellerent, ne tibi appropinquaret! | Passiones toleravit, quando in cruce te vidit suspensum | et τῆς λύγῃχῃ latius tuum tibi in Golgotha perforaverunt, | quando iudaei sepulcrum obsignaverant, in quo positum erat | corpus tuum vivum et vitam dans et crimina remittens.

Atque huic matri, quae haec propter te toleravit, | finis (vitae)

advenit, ut in novum mundum migraret. | Tempus advenit, ut viam curreret, qua omnes generationes | cucurrerunt et ad consummationem magna cum perturbatione abierunt.

Cucurrit ea Adam ille primus omnium generationum | et Seth pulcher (ille moribus) et generatio filiorum eius rectorum priorum. |

* Transierunt primi et venit generatio scelestorum | et dominus, ^{*93} ut eos ex errore salvaret, descendit. | Invasit et devertit in gremio puro et pulchritudinis pleno | huius virginis, quae argumentum, en, nostris verbis praebet. | Novem menses in ea devertere et commorari non recusavit. | Atque tempus advenit, ut secundum τάξις ad partum veniret. | Sponte natus est et in Iordane baptismum accepit | et virtutes operatus est et aegrotos sanavit et leprosos mundavit. | [...]

1494 Ad matrem huius Christi Iesu, filii Dei, | mors venit, ut calicem ^{OC} gustaret. | Imperaverat Dominus exercitibus sublimibus, qui supra ⁹⁴ (sunt), | et λεγεῶσι flammeis, Seraphim igneis. | Descenderant per turmas dispositi vigiles in σχήμασι suis | et gloriose voce alta Alleluaticorum carminum suorum decantaverunt. | Sponte congregati sunt omnes recti a generatione generationum | nec non iusti quoque et patres et reges recti, | populi, turmae illius prophetarum, quae gloriose decantabat, | alii aliis (respondentes) ut vates veritatis, | pontifices priores et omne τάγμα filiorum Levi | cum sacrificiis suis et redditibus suis et oblationibus suis. | Astitit divinorum illa turma prophetarum | et cum eis apostoli et evangelistae nec non doctores | et exequias peragunt virginalis corporis Benedictae, | ut abiret in (paradisum) Eden plenum beatitudinis divinae.

Accessit Iohannes ut verus magister domus | et exequias peragit lucidi corporis Beatae. | Duobus apostolis electis τῶν διαθηκῶν | creditum erat illud mysterium arcanorum. | Corporis filii eius exequias Nicodemus rectus peregit | et corporis huius exequias filius tonitruvi virgo peregit. | Convenerunt * pastores cum gregibus suis super verticem montis | et sacerdotes lucidi et diaconi cum πορώμασι suis, ^{*95} magis quam procella magnum (coeli) fornicem spiritus concutiebant, | et gloriose citharis suis celsitudines et profunditates canebant. | Lumen super locum fulsit, ubi devertebant | homines et vigiles ad exequias Benedictae peragendas. | Atque sicut dominus descendit et exequias Moysis servi sui peregit, | non aliter cum eis ipse exequias suae secundum carnis matris peragebat | super verticem montis intra nubes luminosas. | A Deo exequiae Moysis magni peractae erant, | nec non Mariae quoque illius super illum montem Galilaeorum | exequias vigiles nec non angeli (una) cum Deo peragerunt.

Accessit Ioannes iuvenis virgo et exequias peregit eius | purae matris, quae ipsi a salvatore nostro commissa est. | Mediator fuit inter Deum et homines, | cum vigiles magna (et) ineffabili pompa descenderent. | In cavernam lapideam, novum Nicodemi sepulcrum, | intulerunt (ibique) posuerunt filium huius Beatae | et hanc rursus matrem puram filii Dei | in cavernam sepulcralem, speluncam lapideam, intulerunt (ibique) eam posuerunt.

Coacta astitit omnis turma apostolorum, | cum re vera dominus eorum (una) cum eis exequias illius perageret. | Τάγματα et turmae nec non agmina filiorum luminis, | tumultuosa multitudo vigilum et ardentes coetus flammei | cum λεγεῶν et divisionibus coelestium, | Cherubim metuendi, qui sub curru iuncti erant, | contremuerunt absque quiete, ut « Hosanna » cantantes collaudarent.

*96

*Socii Gabrielis, coetus magis incendio ardentes, | in responsoriis suis singula σχήματα commutabant (?). | Socii Michaëlis, quorum incubationes motibus (terrae) plenae sunt (?), | hodie Alleluaticis suis carminibus diem festum agunt et gaudent et laetantur.

Repletum erat coelum et ἀήρ glorificatione | coelestium, qui currentes ad loca infera descenderunt. | Odor dulcis et delicatus fragraverat ex πύρροις | coetuum sublimium, cum in terram descendere aggressi essent.

Fugerant daemonia et exercitus filiorum tenebrarum | et paululum quietis habuerunt omnes animae scelestorum. | Fugerant daemonia ab animabus, quae cum eis erant, | et respiratio τάγματι debili omnium impiorum contingit. | Turbati et impediti et perturbati erant, | quia signum viderunt, quod solus dominus operatus est. | Viderunt coelum domini coetus exercituum | et omnem ἀέρα odore dulci consecratum [...].

*97

*Hoc die Adam et Eva eius uxor laetentur, | quia filia eorum (eo) loco devertit, ubi congregati sunt.

Hoc die Noa et Abraham recti laetentur, | quia filia eorum eos in mansionibus eorum visitavit.

Hoc die Iacob senex lucidus laetetur, | quia filia, quae ex radice eius germinavit, eum ad vitam vocavit.

Hoc die duodecim recti filii debilis | valde laetantur et gaudent ea, quae eos visitavit.

Hoc die Iuda quoque valde laetetur, | quia ea ex lumbis eius filia exiit, quae vitam dedit.

Hoc die Ioseph et magnus Moyses laetentur, | quia una puella omne γένος suum ad vitam vocavit.

Hoc die Aaron laetetur et Eleazar | et omnis tribus filiorum Levi cum pontificibus eorum.

Hoc die David, pater conspicuus, laetetur, | quia filia ex eo (prognata) coronam decoram in capite suo posuit.

Hoc die Samuel confiteatur (una) cum Ieremia, | quia filia Iudae fecit, ut ros super sepulcra eorum destillaret.

Age, Ezechiel, visionum propheticarum perite! | Hoccine quod factum est, in prophetia tua scriptum est?

Hoc die Isaias quoque laetetur, | quia ea, de qua prophetizavit, en, in regione mortuorum eum visitat.

* Hoc die omnes mortui e sepulcris suis | capita sua erigant, quia ^{*98} lumen super se fulgere viderunt.

Mortem trepidare et a se fugere viderunt | rursusque portas celsitudinis profunditatibus terrae patere.

Prophetae (et) apostoli et martyres et sacerdotes congregati erant | nec non doctores et patres rectique priores.

In celsitudine vigiles, in profunditate homines, in terra gloria, | dum Maria virgo ut (quilibet) defunctus sepelitur!

Lumen ortum est super illum coetum discipulorum nec non (super) socias eius et cognatas eius et filios γένους eius.

Coetus coelestium sanctificationibus suis comitati erant | animam lucidam huius matris filii Dei. | Seraphim ignei animam, quae (de corpore) migraverat, circumdabant | vocemque magnam iubilationum suarum extollebant. | Clamaverunt et dixerunt: «Extolte portas, omnes principes vestri, | quia mater regis in thalamum luminis ingredi vult».

Celsitudo dulci angelorum cantu plena erat | et profunditas per discipulos perturbata, qui passionis pleni (erant). | Uno tono ecclesiae celsitudinis et profunditatis clamaverunt, | quia neque superi neque inferi sermonem de ea finiebant. | Vocem extolerunt τάξεις ecclesiae supernae | altera alteri (respondens), quae laudibus suis iubilant.

Pluviam vitae ὁ ἀῆρ (de)posuerat super ossa | filiorum ecclesiae filiae Aramaeorum, quae eam non negavit (?). | Coronam decentem plexit (et) posuit in capite suo sublimi, | in qua margaritis pretiosis compositum (erat) nomen Christi regis super Golgotham crucifixi, | vitamque dantis et clementiam affluenter omnibus ab ipso petentibus tribuentis.

* Atque mihi peccatori, qui non satis valeo ad laudes eius | ma- ^{*99} tris misericordiae, quae te carnaliter genuit, | in magno tuo iudicio clementiam suavitatis tuae videam | et cum sanctis, qui coram ea festa celebraverunt, tibi canam.

Precibus eius fac, ut devertat tranquillitas tua, fili Dei, | in celsitudine et profunditate et inter omnes reges terrae. | Fac, ut cessent bella, et tentationes et χαῖρες (angustiarum) transfer | et quie-

tem serenitatemque maria transfretantibus largire. | Aegrotis medere aegros sana, esurientes satia | et pater orphanis esto, quos mors spoliavit. | Pro clementia tua daemonia detrude, quae homines vexant, | et ecclesiam tuam in quatuor (orbis) partibus extolle, ut tibi canat. | Sacerdotes custodi et diaconos munda | et iuventuti dux et custos esto. | Sponse interfecte tibi (sit) glorificatio ex omnibus oribus | et super nos misericordia tua omnibus temporibus. Amen et Amen.

DE S. VIRGINE DEI GENITRICE MARIA

BO
I, 310

21. Si qua macula, aut defectus animae eius inesset, [Filius Dei] 1495
 aliam utique sibi matrem quaesivisset, quae omnis labis expers esset.

BO
I, 311

22. Filius Dei factus est filius hominis absque conversione. Filius 1496
 Dei, Filiusque hominis, unus idemque est. Ex summo, et ex infimis unus Unigenitus. In Mariae sinu naturas ad unionem adduxit, ambasque unum fecit, sicut scriptum est. Corpus sibi assumpsit, filiusque hominis ex ventre factus est, et corpore cuncta sustinuit, quum Deus esset. Noli duos numerare, alterum Deum, et hominem alterum: Unus est enim Christus, Filius hominis idemque Deus. Ipsi, et in ipso inest Divinitas, atque Humanitas, eiusque sunt tum prima, tum novissima, nec in partes, aut numeros dividitur: Unigenitus enim est, totusque Unus, si ipsum bene noveris. Non partem eius genuit Pater, et partem Maria: sed totus a Patre, totusque a filia hominis genitus est.

HORMISDA PP. († 523)

EPISTOLAE

PL
63, 379

V. Ad Anastasium Imperatorem. — [...] Totum pro redintegratione 1497
 fidei et Ecclesiarum pace facere, libenter amplectimur: si tamen maiorum nostrorum diffinitio, et sanctorum Patrum in suis radicibus inconcussa permaneat: si anathematizetur Nestorius cum participibus suis, qui evacuans divinae sacramenta naturae, beatam virginem Mariam nudi hominis mentitur esse genitricem; oblitus angelicae annuntiationis, per quam mundo innuit, quia quod ex ea nasceretur vocandum esset sanctum, Filius Dei. Facessat impiorum tam contumeliosa in Deo honorificentia: quoniam sic est in utero virginis operata divinitas, ut ex ea unitas ibi procederet carnis, animaeque humanae, increata quidem, sed non confusa * connexione substantiae.

PL
63, 514

LXXIX. Ad Iustinum Augustum. — [...] *In novissimis temporibus* 1498